

• **Головний реферуючий на 31. Научнім семінарі карпаторусиністики – проф. ПгДр. П. Шворц, к. н. із Інституту історії Філософичної факулты Пряшівської універзیتی.**

Одбыв ся 31. семінар карпаторусиністики

21. октября 2015 у засіданні Consilium maius Пряшівської універзیتی одбыв ся **далшый научный семінар карпаторусиністики**, який уже по 31. раз організував Інститут русинського языка і культуры на ПУ. На семінарі зо своєв інтереснов лекцієв під назвов **Перша світова война, Русини і взник Чеськословенська в році 1918** выступив проф. ПгДр. Петер Шворц, к. н., з Катедры нововікой і найновішой словацькой історії Інституту історії Філософичної факулты Пряшівської універзیتی в Пряшові.

Проф. Шворц ся у свої професії займає господарсков і політичнов історієв Чеськословенська із орьентаціов на ей соціалны і народностны неприязны резултаты, дале на проблематику історії Підкарпатьской Руси в роках 1918 – 1946, середнёевропску історію 20. стороча з орьентаціов на народностну проблематику, етноідентіфікачны процеси і церковну історію. Темі Підкарпатьской Руси присвятив дакілько своїх публікацій. В рамках свого реферату слухачам приніс много интересных інформацій з архівных документів, ку яким ся при своїх баданях дістав. Приблизыв, з якими концепціями робили русиньскы представителі і з кым о тій проблематиці дискутували. Треба повісти, же історичны темы суть все актуалны і все повны новых интересных інформацій.

На конєць были **Мгр. Валерієм Падяком, к. н.**, курто представлены найновшы публікації з карпаторусиністики, котрых од остатней презентації вышло немало. З одборной літературы міджі нима были напр. 7 високошкольскых учебники выданы Інститутом русинського языка і культуры, найновшы словники Ю. Чорія ці русиньско-славянський лексикон М. Алмашія. З красной літературы были міджі іншым представлены і дві публікації про діти, які того року выдала Академія русиньской культуры в СР.

Цільный семінар і заключню дискузію традично вела **ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД.**, котра авізовала і далшый семінар карпаторусиністики дня **4. новембра 2015, на який Вас сердечно позываме.** Бісідовати ся буде о Русинах а їх поставліню на Україні.

3. Ц.

Інтернетова петіція ку президентови України Петрови Порошенкови о узнаню Русинів

Од 9. октября 2015 р. ся зачали зберати підписы в рамках интернетового сістему петіцій ку президентови України – Петрови Порошенкови. Петіція ся тыкать **узнаня Русинів на державній уровни**, а ей автором є **Юрій Продан** з „Общества ім. Александра Духновича“. Україна – то єдина держава во світі, котра хоснує комуністичный погляд із 20. років ХХ. ст., т. є. періоду неславного сталінізму і не узнає Русинів як самостатну народность, ани їх материнський язык. Хоць міджінародны договори завязують Україну ід підпорованю народностных меншын і меншыновых языків (м. ін. Европска харта регіональных і меншыновых языків – документ сігнований Радов Европы), а тыж даякы українськы законы несміло споминають о Русинах і русиньскім языку, доднесь автохтоны з Підкарпатьской Руси, **котра од 1945 р. находить ся в границях України (передтым УРСР)**, не мають жадну підпору з боку державы на охорону і розвиваня своєї ідентічності. Днешня Україна, роздерта войнов на выході державы, з надієв позерать на Европску унію, як на свій актуалный політичний напрям. Од 2016 р. буде завязуючим асоціячный договор ЕУ – Україна, але дорога до повной інтеграції з Европов не є легка, мать тыж свої ясно окреслены прінціпы, записаны в тзв. **копенгадзькых критеріях**, розділеных на дві ґрупы. Жебы зачати думати о членстві в Европській унії, Україна, окрем економічных пожадовань, мусить сповнити політичны: стабільна демокрація, верховность права, **решпектованя людських прав і решпектованя прав меншын.** Аж потім каждая окрема членська держава ЕУ може голосовати за пріятыя нового члена. Довгов путєв буде присвоіяня Українов европских норм до своїх законів.

Демократізачну і проевропску дорогу може помочи Україні облегшати підписаня спянутой електронічной петіції адресованой Петрови Порошенкови. Жебы ей президент України взяв ей до увагы, треба вшыткого 25.000 підписів. **Демко Трохановський**

32. научный семінар карпаторусиністики

Темов 32. семінара карпаторусиністики, котрый **11. новембра 2015** зорґанізував Інститут русинського языка і культуры Пряшівської універзیتی, было Закарпатя по році 1991. З лекціов під назвов **Сонда до минулости: Закарпатя в інтелектуалных дискурзах о Україні по році 1991** выступив доц. **Володимір Фенич, к. н.**, декан факулты історії Ужгородьской народной універзیتی.

На Ужгородьській народній універзیتی – Факулті історії робить доц. Фенич як високошкольський педагоґ і бадатель-історік од закінчіння своїх штудій. З єго біоґрафії ся мож дізнати, же од року 1994, кідь наступив на Факулту історії до ашпірантуры, выступав на 71 научных конференціях. За 23 roky научно-педагоґичной работы опубліковав 103 научных статей, з яких три вышли як моноґрафії. За свої бадательскы выслідкы був уже 14-раз оцінений.

Семінар уж традично отворила **ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД.** представлїнем выступаючого. По лекції був простор на дискузію, яку вывжыли переважно участници із Закарпатя, бо в проблематиці суть ліпше зорьєнтованы.

На конєць семінара была презентація найновшых публікацій з области русиністики. Свої публікації, котры даровав універзїтній бібліотеці Пряшівської універзیتی і Бібліотеці карпаторусиністики при ІРЯК представив і доц. Фенич.

На закінчїня був авізований і далшый – в тім календарнім році послїдній семінар карпаторусиністики, котрый буде заміряный на русиньску літературу і театр. Выступаючим буде **Мгр. Валерій Падяк, к. н.** з Іштїтуту русинського языка і культуры Пряшівської універзیتی.

Мгр. Зденка ЦІТРЯКОВА, интерна докторандка ІРЯК ПУ, фотка авторкы

• **Головний реферуючий на 32. семінарі ІРЯК ПУ – доц. В. Фенич, к. н. із Ужгородьской народной універзیتی. При нїм научна таємнічка інштїтуту, яка вела семінар – ПгДр. К. Копорова, ПгД.**

Рада влады схвалила оцінюючі справы

Рада влады про людьскы права, народностны меншыны і родову рівность Словацькой републикі в октобрі 2015 р. на своїм 22-ім засіданю схвалила Оцінюючу справу о підпорі культур народностных меншын за 2014 рік, Справу о ставі народностного школства за 2014 рік і Справу о хоснованю языків народностных меншын за 2014 рік. Інформує о тім интернетовый сайт повіреной задачами уповномоченого про народностны меншыны і етнічны ґрупы.

Тоты справы шторік в змыслі Штатуту Выбору про народностны меншыны і етнічны ґрупы робить выбор і предкладать їх на схвалїня радї. На написаня оцінюючих справ за 2014 рік была зряджена Дочасна робоча ґрупа, в зложїню якої было 13 представителїв народностных меншын (на Словакії є 13 офіціално узнанных народностных меншын) і 8 представителїв штатной справы.

Членкы і членове Дочасной робочой ґрупы, котры были представителями штатной справы мали можность окремы справы припомінковати як з погляду предметного, так ай одборного. Многы із припомінок были, подля інформації на сайтї членами Дочасной робочой ґрупы, котры заступали народностны меншыны, акцептованы. Тоты припомінкы творять додаткы окремых справ. Оцінюючі справы одзеркалюють погляды їх авторів, то значїть, представителїв за окремы народностны меншыны і мапують найважнїшы активїты в области культуры, языка і школства за 2014 р.

В рамках 22-го засіданя рады была обговорена і Пропозиція на признаня російского і сербского языків за меншыновы языки в Словацькій републиці в змыслі Европской харты регіональных або меншыновых языків, котра была резолюціов схвалена. Ведно з тым было резолюціов рекомендоване владї Словацькой републикі схвалити такую пропозицію, жебы тоты языки были на Словакії браны як меншыновы.

Процес залучїня російского і сербского языків до языковой харты ініціовав Уряд уповномоченого влады Словацькой републикі про народностны меншыны по схвалїню на їх залучїня выбором іші у 2012 році. Уряд уповномоченого в тій справі ословив 10 резортів зо жадостєв, жебы дали свої пропозиції, зробив вєце їднань із релевантными субектами і зреалїзовав далшы крокы про успішну фіналізацію цілого процесу.

Мгр. Петро МЕДВІДЬ

Председа РОС абдіковав на функцію

2-го новембра 2015 р., абдіковав на свою функцію Інж. Мілан Мнягончак, дотеперішній председа Русиньской оброды на Словенську (РОС) – найстаршой і найвекшой русиньской організації на Словакії по 1989 році. Повірений веджінём РОС є Інж. Мартін Караш, підпредседа РОС. Абдікацію Мнягончак пояснив здравотными причинами.

Мілан Мнягончак належить к основуючим членам РОС. Довгы роки він сам і ёго фірма „Chemkostav“ підпорували різны русиньскы активіты, ці русиньску пресу. Сам стояв коло думкы заложыти традицію русиньского фестивалу у Свіднику, котрого був у першых роках і головным спонзором. Председом РОС ся став на остатнім сеймі організації, котрый проходив 17-го мая 2014 р. в Міджілабірцях. У функції тогды вычеряв Владимира Противняка. Подля штатуу організації є в припадї абдікації председа потрібне скликати миморядный сейм, котрый буде рішати о новім веджіню РОС.

Писатель Михал Шмайда – 95-річний

2-го новембра 2015 ся дожив красногю юбілею – 95 років жывота, визначный писатель русиньского походжіня Михал Шмайда.

Михал Шмайда ся народив 2-го новембра 1920-го року в селі Красный Брід, Міджілабірського окресу, де пережив і цілый свій жывот. Напрік тому, же не абсолвовав жадны високошкольскы штудії, став ся з нёго добрый писатель. Свою творчость наперед зачинав із поетічными творами і повіданями, но пізніше ся з нёго став романописець-новеліста.

Кідже почас ёго творчогю жывота не мож было писати в русиньскім языку і узнати собі русиньску народность, Шмайда выдавав свої творы в українськім языку. Є автором першого роману написаного в українськім языку, котрый був по другій світовій войні выданий в Чехословакії під назвов „Трицать кригу“. Іщі передтым му вышла книжка повідань під назвов „Вязка ключів“. З далшых творів мож спомянути трілогію „Лемки“, повіданя „Паразити“ і много далшых творів і статей. У своїх романах зображує проблематіку примушеной колективізації і зміну народностной і церьковной ідентіты, чім мусили перейти Русины.

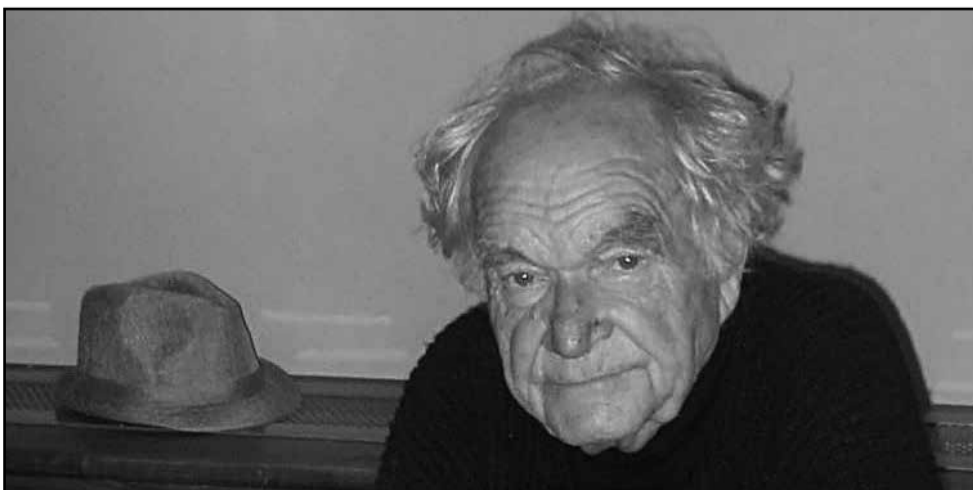
В далшій успішнім романі „Роз’їзди“ писатель приближує судьбу русиньскых робітників коло будованя фабрики ВСЖ Кошіці. Но Михал Шмайда не був лем романописцем. Є честованым етнографом, о чім свідчить і ёго велика робота, котру по собі зохабив з эпохы років 1960 – 1971, коли робив про Музей української культуры. Етнографії ся веновав практично почас цілого свого жывота.

По 1968 р. був єдным із тых, котрых міцны репресії комуністичного режіму поставили на бік дісидентів і заказаных авторів. Аж до 1988 р. був і вдяка Василёви Білякови пронаслідований ШТБ (комуністична Штатна тайна безпечность в бывшій Чехословакії) і были о нім веджены записы як о барз небезпечнім чоловікови і про самого Біляка.

Почас того періоду, кідь мусив робити обычайного робітника, позберав велике множество русиньскых співанок, котры были по революції выдрукованы книжно в двох томах. На початку 90-ых років був єдным із першых підпорувателів нововыникнутой Русиньской оброды на Словенську, хоць сам ся нігда не став ей членом. Сполочность Енді Варгола і Музей модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях го пропонували на Премію Енді Варгола (в році 2004) за вклад до области етнографії, фолклорістики і антропології Русинів на Словенську.

В 2008 р. му передав тогдышній президент Словацькой републіки Іван Ґашпаровіч із нагоды 15-го юбілею взнику Словацькой републіки Прібінів хрест III. класы за визначны заслугы о культурный розвиток СР. В тім самім році був М. Шмайда записаний і до персональной енциклопедії „Who is who“.

П. М.

Штефан Ладжінський оцінений владыком Іоаном

В днях од 6-го до 8-го новембра 2015 р. у грекокатолицькім Катедралнім храмі св. Іоана Хрестителя у Пряшові одбив ся уж 24-ый річник Фестивалу духовного співу візантського обряду під покровительством владыкы Іоана (Бабяка), пряшівського архієпископа і метрополіты.

Організаторы тогорічного фестивалу – Грекокатолицьке архієпископство і здружіня Сакралны співы Выходу, отворили фестиваль у пятніцю 6-го новембра о 16.30 архієрейсков святвов літургійов, на котрій заспівали пряшівскы хоры. Главный фестиваловый концерт ся зачав у суботу 7-го новембра о 14-ій годині. На нім выступили многы грекокатолицькы хоры з Братіславы, Кошіць, Пряшова, Требішова і Вранова над Топлём.

Тогорічний концерт фестивалу був вынятковий тым, же на нім была юбілантови Штефанови Ладжінському передана Премія блаженого Павла Петра Гойдіча, што є найвысше оцініня пряшівського архієпископа. Штефан Ладжінський, родак з русиньского села Матисова, жыє в Братіславі, а того року – 7-го марца, ослив свій жывотный юбілей – 90 років. Глубокы сліды активной роботы в культурі остали по Ш. Ладжінськім в колективі ПУНА (ПУЛЬС) і в Русиньскій оброді, на челі котрой стояв в першых роках нового міленія. Свій плодний жывот присвятив культурі, главні музиці і співу. Премію до Пряшова пришла в суботу перевзяти дівка Штефана Ладжінського – Катарина Паштекова.

Штефан Ладжінський выштудовав гру на гусях в музичній школі в Баньскій Быстріці в роках 1933 – 1938. Пізніше був членом школьського оркестра в Руській гімназії у Пряшові. В році 1943 ся став дірігентом співацького кружка на II. Штатній гімназії в Братіславі. Од того часу ся Ш. Ладжінський став частёв оркестралного жывота на цілу свою професіоналну карьеру, ці то уж як дірігент, або умелецькый ведучій, ці шефдраматург (быв ведучім ПУНА у Пряшові і многых далшых умелецькых ансамлів ці колективів у Празі і Братіславі, таксамо був основатель, формователь і перший директор братіславского штудія „С“ (пізніше штудіо „Л+С“), засновав дітський колектив Русовскы внучата...).

Штефан Ладжінський був активным і в русиньскім возроднім русі. Ёго активіты заміряны на Русинів запрезентовав і публикаціов русиньскых народных співанок під назвов Русиньскы перлы двома голосами. Выдав і многы збірники про церьковны хоры.

П. МЕДВІДЬ

Кольска ся нашла

„Союз Русинів-Українців Словацькой републіки“ як „зомбі“ бывшего „Культурного союзу українських трудящих“ дондесь успішно діє на Словакії і будьякы намагы Русинів тот союз распустити про ёго однароднюючий характер діятельства суть марны. Іщі все сидять в Братіславі у функціях іншы „трудящій“, з котрыма довгы роки якбач хтось був „товарищом“, і тоты ся все постарають так, жебы лем не было підло. Підло про „трудящих“, котры дондесь трудять ся, жебы русиньскы люде порозуміли, хто властно суть.

Не буду ся вертати ід проблему, ці такий Союз може, або не може естовати. Покля є Словакія правным штатом, потім є одповідь яснша, як сонце на небі без хмар. В цілій ситуації є „добре“ холем того, же Союз ся голосить ку українській меншыні, жадать грошы на культуру із українського розрахунку, і так холем в тім є якийсь покій. Не мішать ся холем до наших грошей. Но проблемом є, як тоты грошы, котры мають быти на розвиток Українців на Словакії, хоснує. І ту ся вертаме назад на початок. Союз ся не старать о Українців. Тым може зістане ложка борщу з того вшыткого. Він робить однароднюючу політику. З підпорів і, як ем ся дізнав в остатніх днях, докінця із пропаґаціов державных органів.

Кідь забудеме на назву, котра сама по собі має мати свою однароднюючу функцію, і підеме меріторно лем за тым, же організація за голосить ку Українцям, бере з грошей української меншыны, потім бы логічно мало слідовати то, же будеме відіти їх діяльство міджі Українцями, в селах і містах, де ся холем єден чоловік ку Українцям голосить. Жебы, і кідь там прийдуть каламутити русиньскы воды, могли ся одкликати холем на то, же там пришли ку своїм – Українцям. А то, же на їх акцію прийдуть і іншы люде – то неінтересне, бо може прийти будьхто. Лемже оно то так не є.

10-го октобра 2015 проходила акція, котру організовав Союз під назвов Не забудь на свою кольску – стріча з піснёв. Подія была зорганізована в селі Вапеник, Свідницького окресу. Подля остатнього списованя жытелів із 2011 року в селі суть народности – русиньска і словацька.

(Продовжіня на 3. стор.)

Колыска ся нашла

(Закінчіня із 2. стор.)

Зато ся звідам, яку і цію колыску там забыли або глядали тоты, што ся доднесь трудять в Союзі?

Же українська комісія, котра рїшала схвалёваня ґрантів на 2015 рік відїла, же у Вапенику не має што быти українська акція, і ніч не повіла, ґрант схвалила, тому ся не чудую, бо в тій комісії суть „свої“ люде, котры таку політику самы тискають. Лемже комісія має лем рекомендууючий характер, а наконець і так може вирішыти Уряд влады – може дотацію знизыти, звышыти, або напрік рекомендованю комісії, же проєкт може перейти, абсолютно го не підписати.

Зато ня веце интересує, ці урядници мають ходем дакус знань о тім, де суть села з українськым жытельством. Кідь не мають, ці їм так тяжко посмотрити до результатів списованя. А кідь не мають знаня і тяжко їм посмотрити, ці то роблять так лем зато, же їх то абсолютно не интересує, або то роблять програмово. Вопросів много, а знам, же одповіді не дістану. Но і што є на тім цілім найліпше, інформація о тій, екземплярно вказаній, однароднюючий події спокійно світить на офіціалнім сайтї повіреной задачами уповномоченого влады про народностны меншыны і етнічны ґрупы. Дякуєме.

Дорогы колеґове, „Русины-Українці“, Русины не забыли на свою колыску. Они знають, де є. Зато Русинам не треба робити в їх селах події з назвами як „не забудь на свою колыску“. Скорїше мам чути, же то вы сьте забыли на свою колыску, і тепер ей глядате по русиньскых селах, но там ей не найдете. Я вам могу, приятельскы, припомянути, де ваша колыска, жебы сьте на ню не забывали. Ваша колыска ся выробила у Централнім выборї Комуністичной партії Чехословакії, выдкы пришли наряджїня о насилній українізації. І тотя ваша колысочка там десь в порошу по 1989 році і зістала. Зато рекомендую глядати десь міджі „товарищами“, не міджі Русинами.

Но і Уряду влады бы єм рекомендовав, кідь уж хоче підпоровати неествуючу народность із грошей, котры суть придїлены Українцям, най ходем позерать на то, што, і де схвалює. Мы маєме властны грошы про Русинів, з котрых робиме властны акції. Шкода бы было, жебы про досправдовых Українців на Словакії реално зістала лем ложка борщу, покля великы грошы ідуть на однароднёваня Русинів.

П. М.

(Статя была написана як коментарь „Вступне до контролю“ лемківського радіа lem.fm)

Підкарпатська Русь 70 років потім – переданя Підкарпатської Русі Советському союзу

Під патронатом міністра културы Чеськой републіки – Даньєла Германа і підпредседы Сейму Парламенту Чеськой републіки – Яна Бартошкы, буде організований семінар під назвов **Підкарпатська Русь 70 років потім – одданя Підкарпатської Русі Советському союзу. Додаток до історії чеського парламентарізму.**

Семінар ся зачне **5. новембра 2015 од 10.00 год. у парламентї Чеськой републіки в Празї, ул. Снемовні 4.** В програмі ся рахує з рефератами визначных бадателїв, істориків, архівістів і русиністів. Міджі різныма темами являть ся окрім іншого фана і герб Підкарпатської Русі, Підкарпатська Русь як часть міджівойной Чехословакії (1919 – 1938), обсаджїня Підкарпатської Русі Будапештом і мадярьске адміністрованя (1939 – 1944).

В головнім блоку будуть прочітаны рефераты:

1. Причіны і околности, котры вели до переданя Підкарпатської Русі Советському союзу в 1945 році.
2. (Не)діпломатичный бой о Підкарпатську Русь.
3. Тайна радіостаніця ВЛАДИСЛАВ і ей свідоцтва о заніку Підкарпатської Русі.
4. Не має змысел протиставляти ся лупіжникам... Конец чехословацького уряду в Хустї початком 1945 р.
5. Рихтованя до перевзятя урядной моци на Підкарпатській Русі.
6. Хронологія утрачіня Підкарпатської Русі в документах чехословацького заграничного руху опоры (1944 – 1945).
7. Припоїня, актуална кліма і події припоїня Підкарпатської Русі до Советського союзу в 1944 р.

Окрем рефератів у головнім блоці, будуть выступлїня присвячены греко-католицькій церкві, школьській проблематіці, совьєтізації і українізації на Підкарпатській Русі в сороковых роках ХХ. ст. Валерій Падяк з Пряшівской універзіты – Інштїтуту русиньского языка і културы прочітатъ тему о траґедії русиньской народностной меншыны, выкликаної рїшінєм о переданю Підкарпатської Русі Советському Союзу, а темов Аґаты Пілатовой буде ратїфікація як акт несправедливости.

На основі выголошених рефератів буде веджена діскузія, котра мала бы дати одповідь на вопросы – чом тогдышня Чехословакія оддала Підкарпатську Русь? Чом так легко приступила на таке рїшіня? Ці сучасный чеський парламент міг бы одвернути рїшіня і привернути Підкарпатську Русь назад?

Богдан ҐАМБАЛЬ

• Проф. І. Удварі (в середині) у научній дебаті із проф. І. Попом з Чехії (зліва) і В. Сочком-Боржавином з Підкарпатя почас перервы І. Міджінародного конґресу русиньского языка, котрый був 6. – 7. новембра 1992 у Бардеёвських Купелях на Словакії.
Фотка: А. З.

Минуло 10 років од смерти проф. Іштвана Удварія

Недавно минуло 10 років од дня смерти Іштвана Удварія (*14. юлія 1950 р. Торнєшпальца – † 9. новембра 2005, Ніредьгаза), визначного русиністы, професора, основателя і довгорічного ведучого катедры української і русиньской філології Ніредьгазькой высшой школы (Nyíregyházi Főiskola).

Проф. І. Удварій в 1975 р. скінчів історію і російську філологію на Універзіті Лаєша Кошута в Дебреціні, а пак 3 роки учітелёвав у місті Кішварда. В 1978 р. став ся учітелём Ніредьгазькой высшой школы (до 2000 р. знамой як Педаґогічна школа Дёрдя Бешшенія). Свою магістерську роботу присвятив мадяризмам у бачваньскім варіанті русиньского языка, а докторську – писменности Русинів в ХVIII. сторочу. Величезну часть своєї науковой карьеры веновав баданю в области русиністики. Быв промотором магістерських і докторських русиністичных і інших дізертаций. Сам організовав і брав участь на многих научных конференціях. На Высшій школі в Ніредьгазі учів російський язык і літературу. В 2002 р. провів акредітацію катедры української і русиньской філології, діючої на самый перед як інштїтут будучого важного світового центра мадярьско-русиністичных бадань. Будучі бадателём в многих научных областях, проф. Іштван Удварій был автором учебників, науковых работ, книжок, статей, котры ся дотыкали різних сфер языкознательства, літературы, етноґрафії, історії, реліґії, а їх ціло раховане на тісячі.

В 2010 році, з нагоды 5. річницї смерти і 60. річницї народжїня Іштвана Удварія была організована научна конференція. Подобна конференція проходила 13. новембра 2015 у Будапешті.

Демко ТРОХАНОВСКИЙ

Нова книжка Юрка Харитуня

І сучасный претехнізований світ выдавать множество книг, часописів. Інакше ся ани не дасть – друковане слово є сучастёв жывота. І мы, Русины, ся снажимо в тім змыслї тримати крок з добов.

Недавно писатель Штефан Смолей выдал аж три книжки, бард нашой поезії Юрко Харитун нас обдарив новов книжков **Здогадай, школярику** (выдала Академія русиньской културы в СР, Пряшів, 2015, 164 стор.). Жадать ся мі пару слов о ній повісти.

Кажда книжка мать свою судьбу. Автор споминаной такой на зачатку признавать, же она не є унаґлений або нечеканий плод творчости. Писав, складав ей цілено довгы роки.

Чітатель по прочітаню першых гаданок ясно спознать, якої автор професії.

Выдедукує, кому є тотя интересна книжочка адресована. Єм пересвідченый, же ніхто не зужить круг чітателїв лем на школярів, хоць они суть найголовишы. Книжка є присвячена найшыршому колу чітателїв: молодым, діткам, бабкам і підкреслюю – педаґоґам і родічам. Часто мамы, бабкы, учітелькы при выхові молодого поколіня хоснують приповідкы, співанкы, пословиці, поговоркы, котры розвивають логіку, здогадливость, росшырюють словну засобу, образотворность дітей. Книжка **Здогадай, школярику** є интересна і богата якраз з того аспекту. Як доказ ясности і зрозумительности мож увести приклад:

(Продовжіня на 4. стор.)

• Часть забавляючих ся студентів на третій акції студентської телевізії Медіялка, котра была присвячена русинській культурі, языку і забаві.

Русинський „MED“

Під таков назвов проходила 9. новембра 2015 акція інтернетової студентської телевізії Медіялка, яка діє в рамках Пряшівської універзиту. „MED“ (media-education-disco) є новий формат ТВ Медіялка, який капчать забаву з освітов. Третій „MED“ був якраз заміряний на русинську культуру, русинський язык і русинську забаву.

Організатори приправили богатый програм, в якім выступив напр. музикант Ян Єндріховський і часть фолклорного колективу Ториса. Про гостів были приправлены і змаганя заміряны на переклад выбраны русинських словічок і переклад русинського белетристичного тексту. Участь в телевізній дискузії з модераторками Міхаелов Жумаровов і Вікторіов Ковачовов на русинськым „MED-ї“ брали і директор ТАД – Маріан Марко, герці ТАД – Евген Либезнюк, Ладіслав Ладоміряк і Михал Ільканин, Зденка Цітрякова з ІРЯК ПУ ці Давід Палащак з катедры історії ПУ.

Ціла акція ся одбывала в пряшівскім студентськым барі Дежа-Ву вечур, за великой участі молодых людей, які тоту нетрадічну акцію не могли выхавити. На русинськым „MED-ї“ ся забавляло, співало і танцёвало аж до пізних ночных годин, так, як то у нас на забавах ходитъ.

З. Ц.

Нова книжка Юрка Харитуна

(Закінчїня із 3. стор.)

Не треба му спалню,
ани теллу стайню.
Полежати любить в будї.
Як зачує што лем крокы,
то наробить крик.
Нашу хыжу і нас дома
стражыть добрый
/кисп/ (стр. 25)

Не зашкодить іщі еден:

Дам вам гаданку таку,
і не барз тяжку.
Курить водне,
курить вночі,
але без дугану.
/нимок/ (стр. 139)

Книжка обознамує школярів – читателів з такыма ремеслами і насторями як токарь (стор. 57), косарь (54), бороны (121), фурик (133), куделя (105), указує на природны явы, красоту Карпат, силу природы: гром (стор. 75), лед (100), вітор (126), арджа (143), музичны інструменты: бубен (68), клавир (70), гармоника (76), гуслі (134), іншы віршы зась говорять о характері звірят: сорока (80), продуктах кухні, лічительстві, суть ту і стишки лем на розвеселіня: скокан (59), цибуля (49), глядило

(63), компот (81). Автор собі добрі усвідомлює, же сміх є сіль живота, а она є препотребна як в животі, так ай в школї, на годинах.

Видиме, же в книжці є шырока палета можностей про учителькы, родічів, старых родічів, як здоконалёвати остроумность, брусити розум, росшырёвати обзор і скушености школярів, дітей.

Може бы ся зышло авторови пошелпнути, же днесь молодеж ся не погне без найновшой технікы і зато бы не зашкодило при реедїції доповнити гаданкы, о почітач, мобіл, интернет...

Ілустратції акад. маляркы Анны Гаёвой суть фантастичны, выстигують дітьскость, суть живы, повны тепла, а палета фарёб – пестра. Образкы гармонічно доповнюють текст. Тым і посланя книжкы. Технічна управа одповідать пожадавкам doby.

Думам, же книжка Здогадай, школяріку заповнила біле місце в нашій педагогічній літературі і не мала бы хыбити в бібліотеці русинського читателя, а в ниякім припадї хыбити в книжніці педагога.

Дякую авторови і матеріалізаторам рукопису за неповторный подарунок.

Миколай КСЕНЯК

ПУЛЬС (ПУНА) святкує 60 років

Піддуклянський умелецькый людový субор (ПУЛЬС – ПУНА) того року святкує 60 років од свого основаня. Із той нагоды на 11-го децембра 2015 р. приготовив новий премьеровый програм, котрым собі тот вызначный юбілей припомяне. Програм ся одбуде о 18.30 год. на Великій сцені Театру Йонаша Заборьского в Пряшові.

ПУЛЬС є єдиным русинськым професіональным колективом і выникнув у 1955 році в Пряшові (втогды як український ансамбель) з цілём сценічно реалізовати і шырити вокально-музичне і танечне богатство Русинів і Українців. В колективі, котрый творять три части – танечна, співацька і музична – робить веце як 40 умелців.

Драматургія ПУЛЬС-у ся зосереджує в першій рядї на традиції Русинів, жыючих на выходї Словакії, але таксамо на фолклор остатніх регіонів Словеньска, котрый ся колектив намагать перекомпоновати до высшой сценічної подобы. У своїм репертоарі матъ ПУЛЬС і танці з навколишніх країн. ПУЛЬС є унікальным тілесом, што можеме відіти на ёго выступлінях, у котрых є зображена сила гордого натурелу, яка ся зъединять із выбрушеным чутём про поетіку. Концерты ПУЛЬС-у суть повны емоцій, ідейно богаты, іх участник ся може нелем одреаговати, але тыж начерпати множество позітвной енергії.

За часів богатой історії ся у колективі ПУЛЬС вычеряло веце як 500 професіональных умелців. Многы з них у своїй карьері продовжовали в інших колективах на Словакії, або і за ёго границями. Бывшы „пульсаці“ ведуть аматерськы колективы, або як педагогы присвячують свій час выхові молодой умелецькой генерації.

Од свого выникнутя ПУЛЬС абсолвовав веце як десять тисяч выступлінь дома і десяткы концертів за границями Словакії. Апладовала му публика в Англії, Булгарії, Данії, Франції, Голандії, Югославії, Канаді, Норвегії, Польщі, Австрії, Німецьку, Швайцарії, Італії, Тунісі, США і в країнах бывшего СССР.

П. М.

Рутенія буде святковати з „русинськым сердцем“

Минать 5 років одколи був зачатком 2010 року основанный і першыраз 23-го октября 2010 р. выступав зо своїм програмом ансамбель Рутенія (Ruthenia). То русинський фолклорный колектив, діючий в Братіславі, котрый ся замірює на репрезентованя русинської народностной меншыны. Названя ансамбель має од історічной назвы теріторії, на котрій жыли Русины (marchia Ruthenorum), што має вказати на то, же молоды люде не стратили інтерес о свою історію.

Ансамбель Рутенія із нагоды 5-ой річницї свого выникнутя приготовлює свій новий програм під назвов Русинське сердце. Ёго святочна премера буде дня 28-го новембра 2015 р. о 18.00 год. в Домі культуры Zrkadlový háj в Братіславі.

Русинське сердце – то повіданя о приятелях дротарях, котры пережывають интересны жывожны сітуації в різних частях северовыходной Словакії, но і в Сербії. По премьері програму буде забава із гостём, народнов музиком Железіяр – Музиком Мілана Рендоша. Гостём програму буде і Михал Нога, котрый ведно із народнов музиком Рутенія одогратъ цілый програм. П. М.

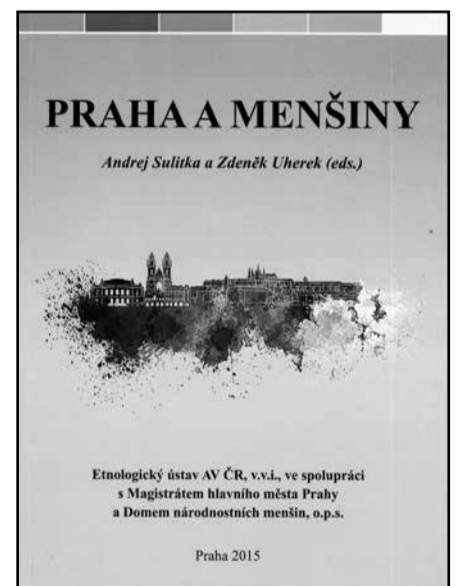
Вышов зборник Прага і меншыны

У децембрї минулого року сьме навщівили русинських активістів у Празї і єдночасно сьме 4. 12. 2015 взяли участі на міжнародній конференції у Празї, котру під назвом Прага і меншыны зорганізував Етнологічний інштїтут АН ЧР у сполупраці з Магістратом главного міста Прагы і Домом народностных меншын.

Праві під высше спомянутов назвов вышов недавно зборник рефератів з того конгресу, котрый zostавили Андрей Сулітка і Зденек Угерек.

Нас може интересовати, же в тім зборнику є і реферат о Русинах у Празї і Чеській републиці, котрый написали і выступили з ним Дагмар Бржезінова і Ян Чопік із Общества приятелів Підкарпатской Руси. Але на конгрес были позваны і русинскы гості з Пряшова на Словакії: Мгр. Александер Зозуляк і доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., котра і выступила на конференції з рефератом Русинський язык на Словакії 20 років по кодифікації, котрый у многих був несподіванём і заинтересовав іх так, же задавали к нему вопросы у дискузії. Навщівив Русинів у Празї і участь на конференції были хосенны што до взаимной інформованости.

-аз-

НАРОДНІ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мгр. Александер ЗОЗУЛЯК, языкова редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгД., редакторка: Мгр. Зденка ЦІТРЯКОВА, Adresa: Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 0917 171 912, IČO: 17079748. Perістрачны чісла: ISSN 1339-5505, EV 327/08, MIČ 49 438. Vychádza 12 x гоčne v náklade 1 000 kusov. Предплатне на рік є 10,- €, так істо і часопису Русин. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції. Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín 2015.

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+4

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2